

ליקוטי אמרים

פרק מד

תרלא

כמ"ש בזה"ק: ח"א קג, א (בשינוי הסדר קצת). נודע בשערים בעלה: משלי לא, כג. ולכן נקראי: זח"ג קכג, ב. ועוד. הנסתרות גו': נצבים כט, כח. תורה אחת ומשפט אחד לכולנו: ע"ד לשון הכתוב – שלח טו, טז. הדעת את ה': ע"ד לשון הכתוב – ירמי' כב, טז. שבמוח ולב כנ"ל: פל"ח. פמ"ב"ג. ובכ"מ. מ"ש הזהר: ח"ג סח, א (בקיצור לשון קצת). נפשי אויתך: ישעי' כו, ט.

פרק מד והנה כל מדרגת אהבה מב' מדרגות אלו אהבה רבה ואהבת עולם נחלקת לכמה בחי' ומדרגות לאין קץ כל חד לפום שיעורא דיליה כמ"ש בזה"ק ע"פ נודע בשערים בעלה דא קב"ה דאיהו אתידע ואתדבק לכל חד לפום מה דמשער בלביה וכו' ולכן נקראי' דחילו ורחימו הנסתרות לה' אלהינו ותורה ומצות הן הנגלות לנו ולבנינו לעשות כו'. כי תורה אחת ומשפט אחד לכולנו בקיום כל התורה ומצות בבחי' מעשה משא"כ בדחילו ורחימו שהם לפי הדעת את ה' שבמוח ולב כנ"ל. אך אחת היא אהבה הכלולה מכל בחי' ומדרגות אהבה רבה ואהבת עולם והיא שוה לכל נפש מישראל וירושה לנו מאבותינו. והיינו מ"ש הזהר ע"פ נפשי אויתך כלילה וגו' דירחים לקב"ה רחימותא דנפשא ורוחא כמה

[טג, א]

המצוה (כגון התפילין) והן אופן קיומה (כגון הנחת התפילין), ששניהם הם בשוה בגדול שבגדולים כמו בקטן שבקטנים.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁷)

אחת היא אהבה .. והיינו מ"ש הזהר ע"פ נפשי אויתך .. כלומר מפני שאתה ה' נפשי והי האמיתים לכך אויתך .. ואהבה רבה וגדולה מזו .. היא מ"ש בר"מ כב"א דאשתדל בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר מגרמיה כו': ביאור החילוק בין ב' אהבות אלו:

„נפשי אויתך” – היינו שהנשמות, ששרשן מפנימיות הכלים (בחי' „טהורה היא”⁶), אומרות לגבי האורות (שהן בחי' נפש וחיות להן), „נפשי אויתך”. וזהו ענין „קדוש” בוא"ו.

אך עם כל זה בחינה זו היא באין ערוך לגבי או"א, שהם „קדש” ממש (בלא וא"ו), בחי' „איהו וחיוהי” (שלמעלה מ„איהו וגרמוהי”⁷), ולכן ז"א – שהוא

כל חד לפום שיעורא דיליה: היינו לפי ערך דעתו והשגתו, וכמה שצריך להתייגע בהתבוננות כו'. וחילוקים אלו הם לפי מעלת ומדריגת הנפש במקור חוצבה.

(כ"ק אדמו"ר טוהרש"ב²)

כמ"ש בזה"ק ע"פ נודע בשערים בעלה דא קב"ה דאיהו אתידע ואתדבק לכל חד לפום מה דמשער בלביה: להעיר מהלשון לעיל בהקדמה³.

(כ"ק אדמו"ר⁴)

אתידע ואתדבק: „אתידע” – בדעת והשגה, „ואתדבק” – באהבה.

(כ"ק אדמו"ר טוהרש"ב²)

ולבנינו לעשות כו': לכאורה צ"ל: „ולבנינו עד עולם לעשות גו'”.

(כ"ק אדמו"ר⁴)

תורה אחת ומשפט אחד לכולנו בקיום כל התורה ומצות בבחי' מעשה: נכלל בזה הן חפץ

דעשי' ולא תוכל למצוא במחשבתה האלקות כ"א בקושי ובחזקה כו'” (2) קונטרס עה"ח ע' 45. 3) ושם: „דחילו ורחימו דבמוחא ולבא לכל חד וחד לפום שיעורא דילי' לפום מה דמשער בליבי” כמ"ש בזה"ק על פסוק נודע בשערים בעלה וגו'” (4) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות” (5) הגהה לשיעורים בספר התניא (כתי"ק). (6) נוסח ברכת אלקי נשמה. (7) ת"ז בהקדמה (ג, סע"ב).

1) ראה סידור (עם ד"ח) בהערה לתיקון חצות (ח"א רכט, ג – ושם: „כנודע שכל נפש מישראל כלולה מיי"ס דעשי' או דיצירה כו' .. לכן ג"כ אינה שוה בכל נפש, כי יש מתעורר במיעוט התבוננות כו' ובדבר קטן מתפעל כו'” לעיל פמ"ב (ושם: „שיעור שעה זו אינו שוה בכל נפש, יש נפש זכה בטבעה שמיד שמתבוננת בגדולת ה' יגיע אלי' היראה ופחד ה' .. ויש נפש שפלה בטבעה ותולדתה ממקור חוצבה ממדרגות תחתונות דיי"ס

הקב"ה), מ"מ יש בזה חילוק בין עולמות העליונים (וכן בעלי חיים ושאר הנבראים) לישראל:

העולמות העליונים – אינם תכלית רצונו, רק שבחי רצון העליון מצומצם ומלוכב בתוכם דרך העברה בעלמא, כדי שעל ידם יוגמר תכלית רצונו, ומדריגת הרצון הנראית בהם היא לפי ערך הצמצומים וההסתרות¹¹.

משא"כ ישראל הם תכלית רצונו וחפצו האמיתי, כי בחי' כנסת ישראל (שהיא נפש כלליות ישראל) היא פנימיות רצון העליון (כמאמר¹² „ישראל עלו במחשבה“). וכן הוא בכל אחד ואחד מישראל בפרט שבכאו"א מישראל יש רצון וחפץ ה' שלמעלה מהשכל, מאחר ששם שרשו (בנים אתם לה' אלקיכם¹³), וכמ"ש¹⁴ „כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו“, כמשל החבל¹⁵ שראשו אחד מגיע השמימה ברצון העליון וקצהו השני מלוכב בתוך בני ישראל. וזהו „ישראל“ – „יש"ר א"ל¹⁶, היינו שמסתכלין כלפי מעלה¹⁷ בשוה ל„נקודה אמצעיתא“¹⁸ שהיא פנימיות רצונו, כמשל אדם שעומד ישר ומסתכל כלפי מעלה בשוה (משא"כ כשעומד בעקמומיות מן הצד – אינו יכול להסתכל כלפי מעלה ל„נקודה אמצעיתא“).

והנה, תכלית רצונו וחפצו ית' מלוכב תוך העשי' הגשמית („להיות לו זירה בתחתונים“¹⁹), היינו שיהי' נראה הרצון בתוך העשי', כמ"ש²⁰ „כל אשר חפץ ה' עשה“. וכמשל האדם, שאף שהוא בר שכל ובכח חכמתו הוא כל יכול, וגם כח העשי' ישנו גם בשכלו ובמחשבתו – אעפ"כ, כל זמן שלא נתלמד ולא פעל ועשה עדיין, היינו שכח העשי' שבמחשבתו לא נתפשט עדיין בכלי, אינו יכול לעשות דבר (וכמו להגבי' איזה דבר, שאינו יכול להגביהו במחשבתו, אלא צריך להגביהו בידו דוקא, שיהי' נראה כח העשי').

וכן הוא בנמשל, שאף ש„ישראל עלו במחשבה“ במקור חיי החיים, הרי שם היו בהעלם, וכשעלה ברצונו הפשוט להתגלות ולהתלבש בכלי, הוצרכו צמצומים רבים להשתלשל ממדריגה למדריגה כדי

„ברא" של או"א – „רחים לון יתיר מגרמי כו" (משא"כ האהבה ד„נפשי אויתך“ – י"ל שהיא בבחי' נוקבא, מלכות).

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁸)

אהבה הכלולה מכל בחי' ומדרגות אהבה רבה ואהבת עולם. . . והיינו מ"ש הזהר ע"פ נפשי אויתך. . . כלומר מפני שאתה ה' נפשי והיי האמיתים לכך אויתך. . . והנה גם לבחי' נפשי אויתך הנ"ל קרוב הרבר מאד להוציאה מההעלם אל הגילוי: ביאור ענין אהבה זו, והטעם שהיא כלולה מבחי' אהבה רבה ואהבת עולם, ואיך „קרוב הדבר מאד להוציאה מההעלם אל הגילוי“:

נתבאר לעיל⁹ שהחילוק בין אהבת עולם לאהבה רבה הוא, שאהבת עולם היא כל זמן שנפשו האלקית מצומצמת ומלוכבת בתוך נפש הבהמית והוא רוצה ואוהב להוציאה מנרתיקה, ואהבה רבה היא כאשר כבר יצאה נפשו ממאסר גלותה, שאז האהבה היא בחי' נפשו ממש, והיא אהבה בתענוגים.

והנה פירוש „נפש“ הוא רצון¹⁰, ויש בו חיצוניות ופנימיות. וכמו באדם, שכשרוצה איזה דבר צריך לצמצם ולהלביש רצונו בחכמתו איך לפעול שיבוא רצונו לידי התגלות, ופעולות אלו הן חיצוניות הרצון, ואח"כ כשבא רצונו לידי התגלות – זהו תכלית ופנימיות רצונו. אלא שאם נגמר הרצון – אזי גם הפעולות החיצוניות מתעלות עי"ז, מאחר שיש לו תענוג מזה; אבל אם לא נגמר הרצון – אזי הן נשארות בחי' חיצוניות ובחי' אחוריים.

[למשל: כשרוצה להרוויח מעות, ולצורך זה נוסע למרחקים ומוכר וקונה – הרי כל הנסיעות והחכמות וההמצאות לא היו כי אם בחינת מעבירים כדי שעל-ידם יוגמר הרצון. אלא שאם נגמר הרצון – אזי אע"פ שיש לו יסורים גדולים בדרך, אינם נחשבים אצלו ליסורים כלל, ואדרבה – הם טובים לו, מאחר שעל-ידם נגמר רצונו; משא"כ אם לא נגמר רצונו – הם נחשבים לו ליסורים].

וכן הוא בנמשל למעלה, שאף שבכל העולמות יש בחי' רצון (ע"י השתלשלויות רבות מרצונו של

החסר לה (והנה"ב מצ"ע יש לה רצונות אחרים, כמו אכילת עשבים). (12) ב"ר פ"א, ד. (13) פ' ראה יד, א. (14) האזינו לב, ט. (15) ראה גם לקמן אגה"ת פ"ה ואילך. ועוד. (16) ראה רמ"ז ר"פ שמיני. (17) ראה ר"ה כט, א (במשנה). (18) ראה זח"א רלא, א. לקו"ת דרושים לר"ה סג, ג. (19) תנחומא נשא טז. וראה בארוכה לעיל פל"ו. (20) תהלים קלה, ו.

(8) הגהה ללקו"ת דרושים לר"ה סב, ב (נדפסה ב„הוספות להערות וצינונים“ ללקו"ת שם). (9) „לקוטי פירושים“ פמ"ג ד"ה באהבה (הב). (10) ראה תרי"א מקץ לו, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' תקו. וראה סה"מ תש"ט ע' 227 בהערה. (11) היינו שהרצון שבהם הוא כפי הבחינה החסרה להם. וכמשל נפש החיונית העצמית המלוכבת באדם, שהיא מלוכבת בנפש הבהמית רק בבחי' מדבר

אינו הולך עדיין – הרי הוא נותן לו לאכול מיני מגדים עד שעייז יוכשר בעיניו (וכענין „לפי שכלו יהולל איש“²⁴). ונמצא שהאב צריך להלביש את רצונו בדברים אחרים שהם בתכלית ההיפוך מרצונו, ובלבד שעייז יוכל לגמור רצונו. ואח"כ, כשגמר רצונו והולך לבית הספר – אזי יש לאביו תענוג גדול].

וכשנשלם תכלית הרצון – אזי נעשה בחי' נפשו ממש²⁵, שהיא בחי' תענוג (כנ"ל), ומתעלות גם הבחינות החיצוניות; ואם לאו – עז"נ²⁶ „שפחה כי תירש גברתה“, ועליו נאמר²⁷ „ותשכב מרגלותיו“, פי' שהשכיבה היא ע"י מה שהורגל מנעוריו בבחי' חיצוניות ואחוריים.

וע"פ כל הנ"ל יובן ענין האהבה שמחמת „נפשי אותיך“:

שהוא תכלית ההיפוך מרצונו. (24 משלי יב, ה. וראה גם לקמן אגה"ק סט"ו. ובכ"מ. 25) וזוהו יובן החילוק בין תורה למצוות (ראה גם לעיל פכ"ג. פל"ז): בתורה – הרי כשהאדם מדבר ומחשב בד"ת, נכללת ומתאחדת כל פנימיותו עם פנימיות רצון העליון ונעשו לאחדים, וזהו בחי' נפשו ממש; משא"כ מצוות מעשיות הן „אברים דמלכא“, היינו שהן בבחי' מרכבה לרצון העליון בלבד [כמו למשל קלף התפילין, שמתחילה ה' עור בהמה וגדל מקליפת נוגה, ועכשיו הוא כותב עליו בחי' חכמה עילאה, הרי שאינו נעשה אלא בחי' מרכבה לחכמה עילאה, ולכן גם ידו שעלי' מניח את התפילין אינה אלא בחי' מרכבה לרצון העליון; וכן טלית שהיא „פריסו דמלכא“ (ראה אה"ת שמות ע' פז ובהנסמן שם. וראה גם סה"מ תקס"ב ח"ב ע' תסה), אין זה שהיא בבחי' רצון העליון עצמו, אלא היא בחי' מרכבה שרצון העליון מלוכש בה, וכשמתעטף בה בגופו נעשה גם גופו בחי' מרכבה, ולא שרצון העליון הוא בחי' נפשו ממש. 26 משלי ל, כג. 27 רות ג, יד.

(* ואף שאין יוסף אינו בערך שכל נבוא, ואף אם ישתלשל ממנו כו' (כנ"ל הערה 22) – הנה זהו ע"י צמצומים וגבורות. והיינו שאם לא ה' מצמצם חסדו הגדול ה' הכלי מתבטל ולא ה' יכול לקבל רוב אורו, ולזה צריך בחי' גבורה לצמצם רוב אורו (שאמר לעולמו די' חגיגה יב, א. ובכ"מ). וזהו בחי' חסד הכלול מגבורה; ולאידך, מצד מדת הגבורה בלבד, אם לא ה' מצטרף בחי' חסד – לא היו עולמות כלל, ולזה צריך לשתף מדת החסד, וזהו בחי' הגבורה הכלולה מחסד. ונמצא שכל מדותיו כלולות זו מזו [ומהתכללות המדות נראה לעין ש„איהו וגרמוהי חד“ (ת"ז בהקדמה ג, ב), שהרי בבשר ודם כשהוא בחסד אינו יכול להיות בגבורה וכן להיפך, כי מדותיו אינן כלולות זו מזו]. ואף שהוא „כהדין קמצא דלבושי' מיני' וביי“ (כדלקמן בפנים), וא"כ גם הכלי הוא אלקות – מ"מ הן גבורותיו (יומא טט, ב (לגירסת הע"י). יליש עקב רמז תתנו. נחמ"י רמז תתרעא. וראה גם לקמן שעה"ה"א פ"ד. פ"ה) אשר כל יכול, לצמצם ולהסתיר כ"כ חסדו כדי שלא יתגלה לנבראים. ואיך ומה הוא – „החקר אלוהה תמצא גר" (כנ"ל שם).

להתפשט בכלים. וזהו „השיב אחר ימינו מפני אויב“²¹, שהימין מלוכש ומצומצם בבחי' אחר מפני אויב, כי כדי להתהוות בגוף הוצרך להיות השתלשלויות והתלבשויות רבות עד שיוכל להתפשט בבחי' כלי עשי²².

וכן הוא בפרטיות כל נפש מישראל, שיש בה פנימיות רצון העליון (כנ"ל), אלא שהוצרכה להצמצם ולהתלבש בתוך נפש הבהמית, שהיא רצון אחר שהוא תכלית ההיפוך מרצונו האמיתי²³, ובלבד שיוגמר רצונו אפילו באופן זה.

[וכמשל אב ובנו, שכשהאב רוצה מאד שילך בנו לבית הספר אבל הבן אינו רוצה, מצמצם האב את שכלו לפי שכלו של קטן, ומדבר עמו עד שגם לפי שכלו יוכשר בעיניו לילך לבית הספר, ואם גם בזה

21 איכה ב, ג. וראה אה"ת וארא ע' ככד ואילך. פינחס ע' א"א. 22 ובאמת אין המשל דומה לנמשל, כי התלבשות כח החכמה שבאדם בכח העשי' היא בערך האדם שהוא בגבול, משא"כ א"ס ב"ה הרי גם זיוו ואורו הם אין-סוף, ואילו ה' משתלשל ממנו אפילו ריבוא רבבות השתלשויות, היו כולם בבחי' א"ס. אך הענין הוא, שישנם ב' מיני צמצומים, צמצום כללי וצמצום פרטי: מתחלה ה' צמצום עצום והסתלקות מכל אורות א"ס, רק נשאר אור מעט מועיר כדי להתהוות בחי' חכמה פרטית לבריאת העולמות; ואח"כ הוצרכה גם בחינה זו להיות בצמצומים רבים, כדי שיוכל לבוא לידי התגלות לזולתו, בחי' יש (ועל צמצום זה הוא המשל מהתלבשות כח החכמה שבאדם בכח העשי'). והמשל (לצמצום הא') הוא מאדם חכם גדול שרוצה להבין מחכמתו לזולתו, שכל זמן שלא אמר חכמתו עדיין אין יודעים חכמתו, כיון שלא נתפשטה עדיין בכלים, ולאידך אם יאמר כל חכמתו כמו שהיא בשכלו יתבטל הכלי ולא יוכל לקבל. ולכן צריך לצמצם ולסלק בשכלו כל חכמתו הכללית, ותתגלה רק חכמה פרטית, תחתית מדריגתו, כדי שתוכל לבוא בהתגלות לזולתו. ומובן שגם מתחילה היתה בשכלו החכמה הפרטית, שהרי עתה באה לידי התגלות מחכמתו ומאין נלקחה, אלא שהיתה בטלה במקורה. וגם עתה, לאחר שיצאה מהעלם אל הגליון, אינה גורמת שום שינוי וחסרון במקור, כי גם עתה היא כלולה במקור כל חכמותיו בלי שום שינוי, והשינוי הוא רק לגבי המקבלים (שלגביהם מתחילה לא היתה החכמה בהתפשטות בכלים), אבל לפניו הכל שוה. ואיך ומה הוא צמצום זה למעלה, היינו איך יכול להתהוות מאין-סוף בחי' חכמה, שהיא תכלית ההיפוך מעצמותו – זה באמת אין אנו מבינים, כמ"ש (אויב יא, ז) „החקר אלוהה תמצא“. אבל מ"מ כדי לשכך את האוזן, הנה מהמשל הנ"ל נשמע שכמו שבאדם החכם הנ"ל הוצרכו להיות צמצומים והסתלקות, כמו כן הוא ע"ד משל בא"ס ב"ה. 23) וזוהו חלוק צמצום זה מהצמצומים שלמעלה: הצמצומים שלמעלה נקראים „לבושים“, כי עינים הוא כמשל הלבוש באדם, שממנו ניכר ונראה האדם; משא"כ הצמצומים שלמטה נקראים „מסתירים“, כי על-ידם נצמצם הרצון ונתלבש אפילו בבחי' קליפות, המסתירות את הרצון העליון ברצון אחר

אהבה הכלולה מכל בחי' ומדרגות אהבה רבה . . והיינו מ"ש הזהר ע"פ נפשי אויתך בלילה ונז': לכאורה זהו היפך המבואר³⁶ שבחי' „נפשי אויתך“ היא אהבה של חושך עדיין (ולכן נאמר ע"ז „נפשי אויתך בלילה“ דוקא), והרי אהבה רבה היא רעותא דלבא³⁷, שהיא מדריגה גדולה ונפלאה.

אך הענין הוא, שאף שבחי' „נפשי אויתך“ היא מדת לילה ויחודא תתאה, מ"מ שרשה הוא מבחי' אהבה ויראה שבעצמיות אלקות, כדלקמן.

ובהקדמה³⁸, שמצינו שיש בחי' אהבה ויראה גם בפנימיות ועצמיות אלקות, כמ"ש³⁹ „למען יזמרך כבוד ולא ידום“, ומבואר בזהר⁴⁰ ד„כבוד“ היינו בחי' מלכות ד„קארי תדיר לנהורא עילאה ולא שכיך לעלמין“ (וכמ"ש⁴¹ „אלקים אל דמי לך“), שהוא תמיד בבחי' ביטול להיכלל למעלה. וכן מצינו⁴² שהחכמה יראה לעלות לכתר, וכן איתא בזהר⁴³ שאפילו „אור צח ומצוחצח אוכם הוא קדם עילת העילות“, ופירש המגיד⁴⁴ ש„אוכם“ הוא לשון בושת, דהיינו בחי' ירא בושת.

וצריך להבין איך שייך בבחי' העצמות (ובבחי' מלכות שהיא דבר הוי') בחי' הביטול באהבה ויראה, דלכאורה ענינים כאלו יתכנו רק בדבר נפרד מחבירו, שבזה שייך לומר שמשתוקק אליו (כמו אשה לאיש וכדומה), אבל לא כששניהם דבר אחד (וכמו עד"מ באדם, שלא יתכן לומר שהדיבור משתוקק ומתבטל לגבי המחשבה כשנשתק מלדבר, מאחר ששניהם כחות הנפש, ומה שלפעמים מדבר ולפעמים שותק זהו ע"י בחירת רצון הנפש). וא"כ יפלא איך יתכן לומר כן למעלה.

והביאור בזה – שהאהבה ויראה השייכות גם בעצמיות הן אהבה ויראה פנימיות, והן בחי' „מטי ולא מטי“ המבואר בזהר⁴⁵ וע"ח⁴⁶, שהן בחי' רצוא ושוב שבעצמות.

והיינו, שההשפעה מהמאציל העליון בהכלים דאצילות היא בבחי' „מטי ולא מטי“, שהאור מתפשט ואח"כ מיד חוזר ומסתלק וחוזר חלילה (וכענין „על

אהבה זו באה ע"י ההתבוננות בתפלה קודם ק"ש, כשחופר ומעמיק בדעתו ובמחשבתו איך שהוא „בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד“²⁸, „אין עוד מלבדו“²⁹, ורק שצמצם את עצמו בלבושים, ואפילו הלבושים הם כולא חד („כהדין קמצא דלבושי מיני ובי“³⁰).

והיינו, שכשיתבונן בזה מאד מעומקא דלבא, יסיר עי"ז את לבוש השק דקליפה מנפשו האלקית, שלא תהי' מלובשת עוד תוך נפשו הבהמית (והו"ע „ויהיו שניהם ערומים ולא יתבושו“³¹, שאין שום לבוש והסתר על אורו ית'), ואזי מהפך את כל רצונותיו בבחי' התכללות שמאלא בימינא³². ועי"ז יבוא אח"כ בק"ש לידי מס"ג, דהיינו שמוסר את רצונו (כנ"ל שפירוש „נפש“ הוא רצון) ועוקרו ממקומו (עד"מ כמי שמריק מכלי אל כלי) ונכלל במקורו ברצון העליון הכללי, שהוא הכח המחי' את נפשו האלקית (כנ"ל).

ועי"ז יגיע ממילא לאהבה הטבעית, היינו הטבע שבנפשו להכלל ולהיות בטל באור ה' מחמת שהוא חיינו ממש, כדכתיב³³ „ואתה מחי' את כולם“ (עד"מ כמו אדם שאוהב דבר בטבעו, ומפאר את הדבר כדי לעורר את האהבה הטבעית, אבל אם לא הי' אוהב את הדבר בטבעו לא הי' מועיל מה שמפאר את הדבר).

וזהו מ"ש כאן שהאהבה שמחמת „נפשי אויתך“ כלולה מאהבה רבה ואהבת עולם: כלולה מאהבה רבה – כי מחמת אהבה זו מסיר לבוש השק שעל הרצון (ובזה היא כמו בחי' אהבה רבה, שענינה אהבה שלמעלה מהדעת לאחר יציאת הנפש ממאסרה); וכלולה מאהבת עולם – מאחר שמתעוררת ע"י ההתבוננות בעולמות ובאור המלובש בהם (אלא שאינה אהבה הנולדת מההתבוננות, אלא היא אהבה טבעית שישנה גם בלי ההתבוננות, כנ"ל)³⁴.

ועפ"ז יובן גם מ"ש „גם לבחי' נפשי אויתך הנ"ל קרוב הדבר מאד להוציאה מההעלם אל הגילוי“, כי ע"י ההתבוננות הנ"ל קרוב מאד להעלות בחי' נפשי ממש ולהוציאה מהעלם נפש הבהמית, כנ"ל.

(כ"ק אדמו"ר הזקן³⁵)

פ"ז ד"ה האהבה. 38) ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' שיח ואילך. 39) תהלים ל, יג. 40) ראה זח"ב קמ, ב. ח"א קעה, ב. עז, ב. פו, ב. 41) שם פג, ב. 42) ראה שער מאמרי רשב"י לזח"ב קכב, ב. זהר הרקיע לזהר שם. ע"ח שער יא (שער המלכים) פ"ה. 43) ת"ז ת"ע קרוב לסופו (קלה, ב). 44) אור תורה ר"פ ויצא (נב, א). 45) ראה זח"א טז, ב. סה, א. 46) שער ז (שער מטי ולא מטי).

28) ואתחנן ד, לט. 29) שם, לה. 30) ב"ר פכ"א, ה. לעיל ספכ"א. 31) בראשית ב, כה. וראה גם לקו"ת מטות פד, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ג ח"א ע' רנט. אוה"ת בראשית מה, ב. 32) ראה זח"ג קעו, א. לקו"ת שם פו, ב. ובכ"מ. 33) נחמי' ט, ו. 34) ראה גם תו"א ויגש מז, סע"ב ואילך. 35) מאמרי אדה"ז ענינים ח"א ע' כה ואילך. ח"ב ע' שעג ואילך. 36) ראה לקו"ת תזריע כ, ב. ועוד. 37) ראה „לקוטי פירושים“ לעיל

ליקוטי אמרים

פרק מד

תרלה

דאתדבוקו אילין בנופא וגופא רחים לון וכו'. וז"ש נפשי אויתיך כלומר מפני שאתה ה' נפשי וחיי האמיתים לכך אויתיך פי' שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו וכשהוא חלש ומעונה מתאוה ותאב

וזוהו מ"ש אדה"ז כאן שהאהבה ד, נפשי אויתיך כלולה מבחי' אהבה רבה, כי אף שאהבה זו היא בחי' יחודא תתאה, מ"מ מאיר בה מבחי' אהבה רבה שבאלקות. ועז"נ⁵⁵, ויהי הענו והחושך ויאר את הלילה, שהחושך דבחי', מטי ולא מטי" האיר את בחי' הלילה דבחי', נפשי אויתיך ד יחודא תתאה (ולכן הי' זה בקריעת ים סוף, שאז נמשך מבחי' שלמעלה מהשתלשלות, ועי"ז נמשך בחי' רעותא דלבא הנ"ל בכאו"א מישראל).

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁵⁶)

אהבה הכלולה מכל בחי' ומרונות אהבה רבה ואהבת עולם. . והיינו מ"ש הוהר ע"פ נפשי אויתיך בלילה וגו': והיינו בחי', בריתי יומם ולילה⁵⁷, שהו"ע הברית המקשר ומחבר בחי' יומם (אהבה רבה) עם בחי' לילה (אהבת עולם), ע"י המשכה מבחי' פנימיות הלב הנקרא יומם לבחי' חיצונית הלב הנקרא לילה (ע"ש ששם יש חושך המסתר), וכענין יחד לבכי⁵⁸, ויחד לבבנו⁵⁹, המבואר בתו"א⁶⁰.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁶¹)

נפשי אויתיך כלומר מפני שאתה ה' נפשי וחיי האמיתים לכך אויתיך פי' שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו: ענין אהבה זו הוא ע"ד המבואר בלקו"ת סד"ה שימני כחותם⁶² בפי' הכתוב⁶³, כי עזה כמות אהבה, כפרישותא דנפשא מן גופא⁶⁴, שאע"פ שהגוף מסתיר על הנשמה, עם כל זה קשה עלי' פרידתה מן הגוף, לפי שהגוף הוא כלי לנשמה. וכמבואר שם שעד"ז הוא בכנסת ישראל, שגם היא נקראת כלי, כמ"ש⁶⁵, נושאי כלי ה'.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁶⁶)

שבירת הכלים. אלא הטעם הוא כנ"ל, שבעקודים ישנו בחי' הביטול במציאות יותר. (52) ראה לקו"ת אמור לה, א. שה"ש יא, א. ועוד. (53) תהלים יח, יב. (54) ראה תו"א תולדות יט, ד. (55) בשלח יד, כ. (56) אוה"ת בשלח ע' תב ואילך (ציוין גם בלקוטי הגהות המיוחס להצ"צ). (57) ירמי' לג, כה. (58) תהלים פו, יא. (59) נוסח ברכת אהבת עולם. (60) בראשית ז, א. (61) אוה"ת בחוקותי ע' תרפו. (62) שה"ש מה, סע"ג ואילך. (63) שה"ש ת, ו. (64) ראה זהר ח"א רמא, א. ח"ג נד, ב. (65) ישעי' נב, יא. (66) אוה"ת בהעלותך ע' שע. סידור ע' רלח.

גוזליו ירחף, נוגע ואינו נוגע⁴⁷, דאל"כ לא היו הכלים יכולים לסבול והיו מתבטלים לגמרי ממציותאם (וכנודע⁴⁸ שבחי' מטי ולא מטי" הוא בעקודים, ולכן לא נשתברו שם הכלים, משא"כ בנקודים). ועד"מ בחי' רצוא ושוב שאנו רואים ברוח החיים והנשמה שבגוף האדם, שהיא ע"י דפיקו דלבא⁴⁹, שהלב דופק תמיד באופן שהחיות מתפשטת בלב ומיד חוזרת ומסתלקת כדי שלא תבטל, וחוזר חלילה (ולכן נקראת "נשמה", ע"ש הנשימה שהיא רצוא ושוב).

אלא שמצד ההשפעה שלמעלה הנמשכת מא"ס – שייך לקרותו "מטי ולא מטי", ואילו מצד הכלים המקבלים בחי' אור זה (הנמשך להם בדרך "מטי ולא מטי") – שייך לקרותו אהבה ויראה או רצוא ושוב, כי הכלי ודאי תשוקתו לקבל אור וגילוי זה (רצוא), וכמו תשוקת האדם לחיי נשמתו ("נפשי אויתיך"), ולאידך הוא בבחי' יראה מהגילוי יותר מדי (שוב).

ונמצא, שבחי' "מטי ולא מטי" שבעקודים, דהיינו האהו"ר שבכלי העקודים לגבי בחי' אור א"ס המתלבש בהם, הוא ע"ד האהבה ד, נפשי אויתיך.

אלא שהאהבה ד, נפשי אויתיך היא אהבה של חושך ממש, מדת לילה, בחי' יחודא תתאה⁵⁰, משא"כ הכלים דעקודים הם בתכלית הביטול העצמי שלמעלה מעלה גם מבחי' יחודא עילאה דאצילות⁵¹ (כנודע⁵²), שהרי הם קרובים לבחי' א"ס ממש יותר מבחי' אצילות, והוא בחי' החושך שלמעלה גם מבחי' האור דמדת יום, בחי' ישת חושך סתרו⁵³, בחי' הכתר (שהוא בחי' עקודים, כי נקודים הוא בחי' חכמה⁵⁴).

(47) האיזונו לב, יא ובפרש"י. (48) ראה ע"ח שם פ"א. (49) ראה תקו"ז תס"ט (קה, א). לקו"ת פקודי ה, ד. ז, ד. ת, ד. ובכ"מ. וראה בארוכה "לקוטי פירושים" לעיל פ"מ ד"ה ונמתקות. וש"נ. (50) והיא כמו בחי' האהבה דבריאה לגבי המלכות (שגם היא ע"ד "נפשי אויתיך"), שהיא אהבה של חושך ממש, שהרי שם הוא בחי' נפרד, שנדמה העולם ליש, בחי' יש מי שאוהב". (51) והרא"י לזה – שהרי בעולם הנקודים הי' שבירת הכלים כיון שלא יכלו לסבול האור, והקושיא גדולה – שאם בנקודים שהיו עשרה כלים לא יכלו לסבול, איך בעקודים שהיו עקודים בכלי אחד יכלו לסבול ולא הי'

שתשוב נפשו וחפץ שתשוב
נפשו אליו וכן כשהוא הולך לישן מתאוה
נפשו אליו כשיעור משנתו כך אני

מבחי התענוג, שהרי לולא החיים לא הי' יכול להשיג שום תענוג: הן מצד החיים שלו עצמו – שהרי אם לא יהיו לו חיים מי יקבל התענוג, והן מצד הדברים שמתענג מהם – שהרי החיים הם חיות כל הדברים הנמצאים בעולם אחר התהוותם מאין ליש, וחיותם וקיומם בעולם הוא הגורם להיות מתענג מהם. וגם נראה בחוש שתענוג החיים הוא גדול משאר כל התענוגים שבעולם, שהרי זה כל האדם, וכל אשר לו יתן בעד חיי נפשו, ואם היו נותנים לו כל התענוגים שבעולם באופן שימות אח"ז – בודאי לא הי' רוצה, ואדרכה – יקבל עליו יסורים קשים, כמו ליקח רפואות מרות, כדי להישאר בחיים.

ואעפ"כ, בהרגשת החושים אין האדם מרגיש טעם ותענוג מן החיים, ואילו כשיזדמן שישגי הדברים הנאהבים והנעימים אצלו, שהם חוץ לגופו – יקבל מהם תענוג גדול. וטעם הדבר – כי בתחלת התהוותו בעולם לא הי' בר דעת לקבל תענוג, ועכשיו הרי החיים הם תענוג תמידי, ותענוג תמידי אינו תענוג⁶⁷.

אך כשלפעמים יתייבש האדם מן החיים, מחמת חולי כבד ר"ל – אזי אח"כ, כששבה נפשו אליו, הי' מקבל מזה תענוג גדול יותר מכל התענוגים שבעולם, ותענוג זה נרגש אצלו (אלא שאח"כ חוזר ומתיישן, מאחר שנעשה תענוג תמידי).

וזהו מ"ש אדה"ז בביאור מהות האהבה ד, נפשי אויתיך" שהיא „כאדם המתאוה לחיי נפשו וכשהוא חלש ומעונה מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו כו", כי דוקא אז – „כשהוא חלש ומעונה” – נרגשת האהבה לבחי' החיים, מאחר שישנו דבר המנגד לזה, ואינו תענוג תמידי.

וכך צ"ל האהבה לא"ס ב"ה חיי החיים, שכשיתבונן האדם שהקב"ה מחי' ומהווה את כל העולמות מאין ליש תמיד, בכל רגע ממש – אזי לא יהי' נחשב לו לתענוג תמידי, וא"כ לא שייך כלל שיתיישן הדבר אצלו, אלא „בכל יום יהיו בעיניך כחדשים”⁶⁸ ממש, כיון שבכל רגע צ"ל התחדשות החיות ממש מאין ליש.

נפשי אויתיך כלומר מפני שאתה הי' נפשי וחיי האמותים לכך אויתיך פי' שאני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו .. כך אני מתאוה ותאב לאור א"ס ב"ה חיי החיים האמותיים להמשיכו בקרבי ע"י עסק התורה כו': נראה שהתבוננות זו היא בהארת האור האלקי המתלבש בעולם, אלא שהתבוננות וההרגש הם איך שהאלקות היא (חיות העולם בכלל, וחיותו בפרט. והיתרון באהבה זו (לגבי האהבה הנמשכת מכללות ההתבוננות באור וחיות האלקי המתלבש בעולמות) הוא שהיא בבחי' פנימיות יותר, ולכן היא המביאה אותו לעסק התורה, להמשיך אוא"ס בפנימיות נפשו.

ולפי זה נראה שההמשכה הנמשכת ע"י האהבה ד, „נפשי אויתיך” היא במדריגה גבוהה הרבה יותר מהאהבה עצמה, שהרי האהבה היא לגבי ההארה האלקית שבעולמות, ואילו ההמשכה שע"י התורה היא מבחי' אוא"ס שלמעלה מהעולמות, כמבואר לעיל פכ"ג.

אבל אפשר שגם האהבה ד, „נפשי אויתיך” עצמה היא למעלה מההארה האלקית שבעולמות, כמ"ש במ"א⁶⁷ בענין „לאהבה את ה' אלקיך גו' כי הוא חייך”⁶⁸, דקאי על חיי הנשמות, שהם מבחי' הוי' שבאלקים, בחי' סובב שבממלא, שהוא בחי' הרוממות שבמלכות.

(כ"ק אצמור מוהרש"ב⁶⁹)

מפני שאתה הי' נפשי וחיי האמותים לכך .. אני מתאוה ותאב לך כאדם המתאוה לחיי נפשו וכשהוא חלש ומעונה מתאוה ותאב שתשוב נפשו אליו כו': דיוק הלשון „כשהוא חלש ומעונה” דוקא:

בכל אדם יש ב' בחינות – חיים ותענוג: התענוג הוא ממה שחוץ לגופו, דהיינו מכל מאכל אשר יאכל, או איזה דבר חכמה שמישיג שלא הי' מושג עד הנה; משא"כ החיים אשר בקרבו הם חיותו וקיומו העצמי.

והנה, מצד האמת, בחי' החיים גדלה וגבהה מעלתה

סקי"א. לקו"א להה"מ סק"ה (צה, א). או"ת סע"ד (קה, א). ובכ"מ. (71) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב. וש"נ.

(67) סה"מ עת"ר ע' כז. וש"נ. (68) נצבים ל, כ. (69) קונטרס העבודה ע' 22 ואילך. (70) ראה כש"ט סקכ"א. צוואת הריב"ש

ליקוטי אמרים

פרק מד

תרלז

דאורייתא וקב"ה כולא חד:
 כנ"ל בהקדמה. וש"נ. מי"ש
 בר"מ: זח"ג רפא, א – נזכר
 לעיל פ"י. פמ"א. הלא אב
 אחד לכולנו: מלאכי ב, יו"ד.
 מי הוא זה ואיזהו אשר: ע"ד
 לשון הכתוב – אסתר ז, ה.
 ערב לבו לגשת: ע"ד לשון
 הכתוב – ירמ' ל, כא. הובא
 לעיל פל"ג. אחד מני אלף:
 ע"ד לשון הכתוב – איוב לג,
 כג.

מתאוה ותאב לאור א"ס ב"ה חיי החיים האמיתיים
 להמשיכו בקרבי ע"י עסק התורה בהקיצו משנתו
 בלילה דאורייתא וקב"ה כולא חד. כמ"ש הזהר שם
 דבעי בר נש מרחימותא דקב"ה למיקם בכל לילא
 לאשתדלא בפולחניה עד צפרא כו'. ואהבה רבה
 וגדולה מזו והיא מסותרת ג"כ בכל נפש מישראל
 בירושה מאבותינו היא מ"ש בר"מ כברא דאשתדל
 בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה
 ורוחיה כו' כי הלא אב אחד לכולנו. ואף כי מי הוא
 זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפי' חלק אחד
 מני אלף ממדרגת אהבת רעיא מהימנא. מ"מ הרי
 אפס קצחו ושמוץ מנהו מרב טובו ואורו מאיר לכללות
 ישראל בכל דור ודור כמ"ש בתיקונים דאתפשטותיה

ואהבה רבה וגדולה מזו והיא מסותרת ג"כ בכל
 נפש מישראל בירושה מאבותינו היא מ"ש
 בר"מ כברא דאשתדל כו'. היא האהבה המבוארת
 לעיל ספ"י.⁷⁴

וי"ל שבכלל זה היא גם האהבה הב' המבוארת
 באגה"ק ד"ה כתיב מה יפית⁷⁵, ש"היא אהבה ותאוה
 שהנפש מתאוה ואוהבת וחפיצה לדבקה בה' לצרור
 בצרור החיים וקרבת אלקים טוב לה מאד ובו תחפוץ
 ורע לה מאד להתרחק ממנו ית' ח"ו כו', שגם אהבה
 זו היא מצד בחי' "כי אתה אבינו"⁷⁶, וכמוכן ממ"ש
 לקמן שם⁷⁷.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁷⁸)

ואהבה רבה. . מסותרת ג"כ בכל נפש מישראל
 בירושה מאבותינו היא מ"ש בר"מ כברא
 דאשתדל בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר
 מגרמיה. . ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב
 לבו לגשת להשיג. . ממדרגת אהבת רעיא
 מהימנא. מ"מ הרי אפס קצחו ושמוץ מנהו מרב
 טובו ואורו מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור
 כמ"ש בתיקונים דאתפשטותיה בכל דרא ודרא

וזהו ענין האהבה ד"נפשי אויתיד" כשהיא בגילוי –
 שנרגש אצלו התענוג שבוה כמשל הרגשת התענוג
 מן החיים "כשהוא חלש ומעונה", שאין זה תענוג
 תמידי כלל, וכל התענוגים בטלים אצלו נגד
 התענוג הזה – לדבק א"ע תמיד בחיי החיים ושלא
 ליפרד ממנו (כמ"ש⁷², "ובחרת בחיים גו' ולדבקה בו
 כי הוא חייך גו"). משא"כ כשהוא תענוג תמידי
 אצלו – זוהי בחי' אהבה המסותרת, ולא זו הדרך
 ישכון בה אור האמת והאמונה, אלא צריך להביאה
 לידי גילוי ע"י ההתבוננות הנ"ל.

[ועד"ז במדרגה הב' שבאהבה המסותרת, בחי'
 אהבת הבן אל האב (כדלקמן) – שכשהבן הוא עם
 האב תמיד אין התענוג והאהבה נרגשים, מאחר
 שהוא תענוג תמידי, אבל כשנתרחק הבן מהאב
 תגדל האהבה. וזהו ענין גילוי האהבה המסותרת,
 שתהי' ע"ד אהבת הבן שנתרחק מהאב, ע"י
 ההתבוננות איך שאנחנו בנים למקום ונתרחקנו כו'].

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁷³)

עד צפרא: בזהר – "עד דיתענר צפרא".

(כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

קב"ה ושכינתו' בתחתונים וכמ"ש ברע"י מהימנא פ' תצא כברא
 דאשתדל כו'. (75 ס"ח. (76 ישע"י סג, טו. (77 ושם:
 "וע"כ יכסוף ויתאוה להיות דבוק בו וקרוב אליו כוסף טבעי כבן
 הכוסף להיות תמיד אצל אביו". (78 קונטרס עה"פ ע' 46.

(72 נצבים ל, יט"כ. (73 אוה"ת מטות ע' אישכח ואילך.
 (74 ושם: "ועוד נקראים בני עלי' מפני שגם עבודתם בבחי'
 ועשה טוב בקיום התורה ומצותי' הוא לצורך גבוה ומעלה מעלה
 עד רום המעלות ולא כדי לדבקה בו ית' בלבד. . אלא כדפירשו
 בתיקונים איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קו דילי' לייחדא

בכל דרא ודרא לאנהרא לון וכו' רק שהארה זו היא בבחי' הסתר והעלם גדול בנפשות כל בית ישראל ולהוציא אהבה זו המסותרת מההעלם וההסתר אל

ואף כי מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפי' חלק אחד מני אלף ממדרגת אהבת רעיא מהימנא. מ"מ הרי אפס קצהו ושמיץ מנהו .. מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור כו': ואם במדרגת משה כך, כ"ש במדרגת אבות העולם (אהבת אברהם אבינו ע"ה, יראתו של יצחק אבינו ע"ה וכדומה), שאף שיש מקום לומר מי יערב לבו לגשת למעלה ומדרגה זו, מ"מ אין שום אדם פטור מזה.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁸²)

מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו: דיוק הלשון „אשר ערב לבו” – יש לבאר עפ"מ"ש לעיל⁸¹ שתשוקת וחמדת הלב היא למעלה מבחי' מחשבה, ואינה אלא מקור להמחשבה (שהתחלתה היא לאחר ש"חזרה ועלתה מהלב למוח"). וזהו אומרו „מי הוא .. אשר ערב לבו” – להורות שאין שום מקור כלל למחשבה כזו.

(כ"ק אדמו"ר⁸²)

כמ"ש בתיקונים דאתפשטותיה בכל דרא ודרא לאנהרא לון: צ"ע מקומו בתיקונים. בתיקון סט קרוב לסופו⁸³: „אתפשטותא .. לאשלמא כולהו” (ולא „לאנהרא לון”). וראה זח"ג רטז, ב⁸⁴, רעג, א⁸⁵.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁶)

בבחי' הסתר והעלם גדול: באגה"ק⁸⁷ כתב בהיפוך הסדר: „בהעלם והסתר גדול”. ואולי יש לפרש החילוק – שכאן מדבר ע"ד אופן מציאותה בנשמה (ולכן מקדים „הסתר” ל„העלם”, היינו שאופן מציאותה הוא שהיא מסותרת, וההסתר הוא מצד העלם האור), ובאגה"ק – באופן הארתה ממרע"ה (ולכן מקדים „העלם” ל„הסתר”, כסדר הדברים – שבתחלה מתעלם האור, ואז אפשר שיהי' הסתר).

(כ"ק אדמו"ר⁸⁸)

ולהוציא אהבה זו המסותרת מההעלם וההסתר

(ברע"מ): „מיד דאתכנישת מעלמא אנת הוא כשמשא דנהיר בכל דרא ודרא .. הכי את דאנת נהיר בשתי ריבוא בכל דרא ודרא”.⁸⁶ „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות”, הערות ותיקונים בדרך אפשר”.⁸⁷ סוף הביאור לסי' זך. ⁸⁸ אגרות קודש חכ"ג ע' שיד.

כו': מ"ש בתחלת דבריו שאהבה זו היא „בירושה מאבותינו” – לכאורה סותר למ"ש לאח"ז שהיא מהארת „מדריגת אהבת רעיא מהימנא” (מרע"ה).

[ואין לפרש שעצם האהבה היא בירושה מאבותינו, אלא שהיא מסותרת, והכח לגלותה הוא ממרע"ה – שהרי מפרש תיכף שגילויי האהבה נעשה ע"י ש„רגיל על לשונו כו'”, ומהי השייכות דענין זה למרע"ה. ואדרבה – הלשון מוכיח שלא ממש רבינו הוא הכח לזה, אלא ענין זה בא ע"י „שירגיל כו'”].

והביאור בזה:

פעולת התפשטות „טובו ואורו” של מרע"ה היא, שהאהבה שישנה כבר בכל נפש מישראל (בירושה מאבותינו) – תהי' באופן האהבה דמשה רבינו, „כברא דאשתדל כו'” [ע"ד שמי שהוא חכם – פועלת חכמתו שאם נמשך בטבעו למדת האהבה (או הגבורה או הרחמים), פועלות אצלו מדות אלו באופן של חכמה; מי שפעל בעצמו ביטול – פועלות אצלו מדות הנ"ל באופן של ביטול, וכיו"ב]. וכמובן ג"כ מהמבואר לעיל ספ"י (שגם שם מדבר באהבה זו⁷⁹).

ובזה מובן ג"כ מה שמביא כאן גם ריש ל' הזהר „דאשתדל בתר אבוי” [דאם היתה הכוונה כאן שאהבת משה עצמה (שמץ ממנה) נעשית אהבתו, הול"ל „כברא כו' דרחים לון כו'”, ותו לא] – היינו שעבודתו („אשתדל”) של מרע"ה („כבן העובד את אביו”) היא המאירה לכללות ישראל, ועי"ז נעשית האהבה שבהם (שכבר ישנה „בירושה מאבותינו”) באופן זה.

והיינו שמשה, בתור רועה, ממשיך לישראל דעת (וגם הפעולה ד„אתפשטותי” היא בזה, ומעיקר מהותו – חכמה וביטול), משא"כ אהבה – היא מאברהם.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

⁷⁹ ראה „לקוטי פירושים” לעיל ד"ה ואהבה רבה (הא).
⁸⁰ מענה (כתי"ק) – נדפס בחלקו ב„שיעורים בספר התניא” ע' 598 הערה 9. ⁸¹ פ"כ. ⁸² לקו"ש ח"ד ע' 1050 הערה 11.
⁸³ קיב, א. ⁸⁴ ושם (ברע"מ): „רעיא מהימנא בתר דאתכניש מעלמא נהיר בשתי ריבוא נשמתי דישאל”.⁸⁵ ושם

ליקוטי אמרים

פרק מד

תרלט

הגילוי להיות בהתגלות לבו ומוחו לא נפלאות ולא רחוקה היא אלא קרוב הדבר מאד בפוך ובלבבך דהיינו להיות רגיל על לשונו וקולו לעורר כוונת לבו ומוחו להעמיק מחשבתו בחיי החיים א"ס ב"ה כי הוא אבינו ממש האמיתי ומקור חיינו ולעורר אליו האהבה כאהבת הבן אל האב. וכשירגיל עצמו בן תמיד הרי ההרגל נעשה טבע. ואף אם נדמה לו לכאורה שהוא

לא נפלאות .. ובלבבך: ע"ד לשון הכתוב – נצבים ל, יא' ד. ההרגל נעשה טבע: לעיל פי"ד. וש"נ.

אל הגילוי .. קרוב הדבר מאד .. להיות רגיל על לשונו וקולו לעורר כוונת לבו ומוחו .. וכשירגיל עצמו בן תמיד הרי ההרגל נעשה טבע .. גם לבחי' נפשי אויתך הנ"ל קרוב הדבר מאד להוציאה מההעלם אל הגילוי ע"י ההרגל תמיד בפיו ולבו שוין: משמע שבנוגע להאהבה ד, ככרא דאשתדל כו" מובן יותר שאפשר להוציאה מההעלם אל הגילוי ע"י התעוררות הכוונה, אלא דמ"מ מוסיף ש, גם לבחי' נפשי אויתך הנ"ל קרוב הדבר מאד כו".

ע"י ציור ענין אהבה זו במחשבה שבמוחו ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה כו': משמע דיש ג' אופנים בגילוי האהבה: (א) ציור האהבה במחשבה שבמוחו, (ב) כשמעורר האהבה לגילוי ע"י ההרגל, דיש מקום לומר שהוא דמיון; ובשני אופנים אלו צ"ל צירוף הקב"ה. (ג) אהבה בגילוי ממש, הנזכרת לעיל פט"ז⁹⁰ (ואינה צריכה לצירוף הקב"ה).

(כ"ק אדמו"ר⁸⁷)

וקולו לעורר כוונת לבו ומוחו: ע"ד, קול מעורר הכוונה⁹¹.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁷)

להעמיק מחשבתו בחיי החיים א"ס ב"ה כי הוא אבינו ממש האמיתי ומקור חיינו: התבוננות זו היא למעלה מעלה מהתבוננות, „שאתה ה' נפשי" דלעיל (גבי אהבת „נפשי אויתך"), וההרגש בזה הוא באופן אחר, והוא בחי' אהבה פנימית ועצמית. וי"ל שהתבוננות זו היא בעצם שם הוי' שלמעלה משם אלקים (דלא כהתבוננות ד, „נפשי אויתך", שהיא בבחי' הוי' שבאלקים, כנ"ל⁹²) שהוא מקור חיינו ואבינו האמיתי ב"ה (כמ"ש במ"א⁹³ בענין „הוי' אלקינו").

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁹⁴)

כי הוא אבינו ממש האמיתי ומקור חיינו ולעורר אליו האהבה כאהבת הבן אל האב: היינו כשם שהבן אוהב את אביו בטבע מפני שנלקח ממנו.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁷³)

ואף אם נדמה לו לכאורה שהוא בח דמיוני לא יהוש מאחר שהוא אמת לאמיתו מצד עצמו כו': ע"ד⁹⁵ מצינו לעיל פמ"א⁹⁵ – אף שרק כאן „הוא אמת

והביאור בזה: בהאהבה ד, ככרא דאשתדל כו" – צריך להיות נעשה אצלו כטבע ההרגש ש, הוא אבינו", שהוא ענין שבהרגש ושכל, ואינו שייך לגופניות, ולכן מובן יותר שהתעוררות הכוונה (ע"י הקול) תועיל בזה. אבל בהאהבה ד, „נפשי אויתך" – צריך להיות נעשה אצלו כטבע ההרגש שהוא חייו, שהוא הרגש השייך לגוף, ולכאורה, אם אין גוף מרגיש זה (כהרגשתו חיי נפשו לאחר שהי' „מעונה כו"), מה תועיל בזה כוונת הלב הרוחנית? וזהו שמחדש אדה"ז, שאעפ"כ „גם לבחי' נפשי אויתך הנ"ל קרוב הדבר מאד כו".

(כ"ק אדמו"ר⁸⁹)

ולהוציא אהבה זו המסותרת מההעלם וההסתר אל הגילוי .. כשירגיל עצמו בן תמיד .. ואף אם נדמה לו לכאורה שהוא בח דמיוני לא יהוש .. ועל זה אמרו מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה .. אך אם אינו יכול להוציאה אל הגילוי בלבו אעפ"כ יכול לעסוק בתורה ומצוות לשמן

93 ראה לקו"ת שלח מ, ג. אוה"ת בראשית תקנ"ד, א. סה"מ תרנ"ד ע' שכת. תרנ"ה ס"ע מ. ועוד. 94 קונטרס העבודה ע' 23. 95 ושם: „יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כי אף שאינה באמת לאמיתו לגמרי .. מ"מ מעט מזער כו".

89 „שיעורים בספר התניא" ע' 603 הערה 12. 90 ושם: „דחילו ורחימו שבהתגלות לבו הם המתלבשים במעשה המצוות להחיותם לפרחא לעילא". 91 ראה הנסמן בלקו"ש חל"ה ע' 195 הערה 29. 92 „לקוטי פירושים" ד"ה נפשי (הב').

כח דמיוני לא יחוש מאחר שהוא אמת לאמיתו מצד עצמו בבחי' אהבה מסותרת רק שתועלת יציאתה אל הגילוי כדי להביאה לידי מעשה שהוא עסק התורה והמצות שלומד ומקיים ע"י זה כדי לעשות נחת רוח לפניו ית' כבן העובד את אביו. ועל זה אמרו מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה להיות גדפין לפרחא כנ"ל. והנחת רוח הוא כמשל שמחת המלך מבנו שבא אליו בצאתו מבית האסורים כנ"ל או להיות לו דירה בתחתונים כנ"ל והנה גם לבחי' נפשי אויתך הנ"ל קרוב הדבר מאד להוציאה מההעלם אל הגילוי ע"י ההרגל תמיד בפיו ולבו שוין. אך אם אינו יכול להוציאה אל הגילוי בלבו אעפ"כ יכול לעסוק בתורה ומצות לשמן ע"י ציור ענין אהבה זו במחשבה שבמוחו ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה כו': והנה ב' בחי' אהבות אלו אף שהן ירושה לנו מאבותינו וכמו טבע בנפשותינו וכן היראה הכלולה בהן שהיא לירא מליפרד ח"ו ממקור חיינו ואבינו האמיתי ב"ה אעפ"כ אינן נקראות בשם דחילו ורחימו טבעיים אלא כשהן במוחו ומחשבתו לבד ותעלומות לבו ואז מקומן בי"ם דיצירה ולשם הן מעלות עמהן התורה והמצות הבאות מחמתן ובסיבתן. אבל כשהן בהתגלות לבו נק' רעותא דלבא בווהר ומקומן בי"ם דבריאה ולשם הן מעלות

מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה: קידושין מ, א. להיות גדפין לפרחא כנ"ל: פט"ז. פל"ט. בצאתו מבית האסורים כנ"ל: פל"א. ספמ"א. להיות לו דירה בתחתונים כנ"ל: פל"ו. בחי' נפשי אויתך הנ"ל: בפרקין. נק' רעותא דלבא בווהר: ח"ב כה, סע"ב. רי, ב.

(וכ"כ בהגהה לד"ה כי ימכור⁹⁷), ולכן כשהאחי"ר הן בהתגלות הלב אינן נקראות כאן „דחילו ורחימו טבעיים“, כי הן בחי' מורגש⁹⁶ [משא"כ במ"א⁹⁸ נקרא גם בחי' המורגש שמצד השכל בשם „דחילו ורחימו טבעיים“, משני טעמים: (א) מפני שהם מהמוחין השייכים אל המדות, וממילא עיקר ההתגלות היא המדות, (ב) מפני שהמדות הן כתולדתן].

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁹⁹)

אבל לא קאמר שכשהן בהתגלות לבו נקראות „דחילו ורחימו שכליים“. וכן משמע מ"ש לקמן „מדחילו ורחימו שכליים אשר האהבה נק' לעיל

לאמיתו מצד עצמו“. ועדיין יש להשוות שני הענינים.

(כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

ב' בחי' אהבות אלו: ד„נפשי אויתך“ ו„כברא דאשתדל כו“.

(כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

ב' בחי' אהבות אלו .. אינן נקראות בשם דחילו ורחימו טבעיים אלא כשהן במוחו ומחשבתו לבד ותעלומות לבו .. אבל כשהן בהתגלות לבו נק' רעותא דלבא כו': צ"ל שהכוונה בלשון „דחילו ורחימו טבעיים“ כאן היא לבחי' מוטבע⁹⁶

⁹⁶ ראה תו"א שמות (הוספות) קה, א ואילך (וש"ג). ובכ"מ. ⁹⁷ אה"ת משפטים ע' אקכט ואילך. ⁹⁸ המשך תער"ב ח"ג ע' ארכה ואילך. ⁹⁹ שם ע' ארכט.

ליקוטי אמרים

פרק מד

תרמא

מ"ש בתיקונים: נזכר לעיל
 פל"ט. וש"נ. וכמאמר אליהו:
 הקדמת תקוני זהר (יז, א).

עמהן התורה והמצות הבאות מחמתן. מפני שיציאתן
 מההעלם והסתר הלב אל בחי' גילוי היא ע"י הדעת
 ותקיעת המחשבה בחוזק והתבוננות עצומה מעומקא
 דלבא יתיר ותדיר בא"ס ב"ה איך הוא חיינו ממש
 ואבינו האמיתי ב"ה ומודעת זאת מ"ש בתיקונים כי
 בעולם הבריאה מקננא תמן אימא עילאה שהיא
 ההתבוננות באור א"ס חיי החיים ב"ה וכמאמר אליהו
 בינה לבא ובה הלב מבין. ולא עוד אלא שב' בחי'
 אהבות אלו הנ"ל הן כלולות מן בחי' אהבה רבה וגדולה
 ומעולה מדחילו ורחימו שכליים אשר האהבה נק' לעיל

נק' רעותא דלבא בוהר ומקומן ב"ס דבריאה:
 בדיק לשון אדה"ז כאן – ראה „לקוטי פירושים”
 לעיל פל"ט ד"ה שאהבה (הב').

ולא עוד אלא שב' בחי' אהבות אלו הנ"ל הן
 כלולות מן בחי' אהבה רבה: לכאורה לא ביאר
 מהות אהבה רבה זו¹⁰⁴. ולהעיר ג"כ ממ"ש לעיל
 שאהבת „נפשי אויתיך” כלולה גם מאהבת עולם¹⁰⁵.
 (כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

ב' בחי' אהבות אלו הנ"ל הן כלולות מן בחי'
 אהבה רבה וגדולה ומעולה מדחילו ורחימו
 שכליים אשר האהבה נק' לעיל בשם אהבת
 עולם: ביאור הטעם שבחי' אהבה המסותרת כלולה
 מאהבה רבה¹⁰⁵ – בהקדמת המבואר בתו"א ד"ה
 וילקט יוסף¹⁰⁶ בביאור מאמר הזהר¹⁰⁷ „האי אור זרע
 לי קוב"ה בגינתא דעדנוי .. על ידוי דהאי צדיק
 דאיהו גננא דגינתא ונטיל להאי אור זרע לי
 זרועא דקשוט .. ואי תימא בזמנא דגלותא כתיב¹⁰⁸

בשם אהבת עולם”, דמשמע שדחילו ורחימו שכליים
 היינו הנולדים מהתבונה דוקא, משא"כ אם רק
 מוציאם לגילוי ע"י התבוננותו.

ויש לעיין בלשונו הקדוש לעיל פל"ח¹⁰⁰ ופל"ט¹⁰¹.
 (כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

כשהן במוחו ומחשבתו לבר: כענין המבואר לעיל
 פט"ז.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁹⁹)

ואו מקומן ב"ס דיצירה ולשם הן מעלות עמהן
 התורה והמצות הבאות מחמתן ובסיבתן: היינו
 מצד עצמן, אבל ע"י הצירוף דהקב"ה עולות ל"ס
 דבריאה, כנ"ל פט"ז. וצ"ע החילוק בין עלייתן מצד
 עצמן (ל"ס דיצירה) ובין עלייתן מצד הצירוף
 דהקב"ה (ל"ס דבריאה).

(כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

נק' רעותא דלבא: עיין לעיל פי"ז¹⁰². פל"ט¹⁰³.
 (כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

כו". (102) ושם: „אלא דלעשותו ר"ל האהבה המביאה לידי
 עשיית המצוות בלבד, שהיא רעותא דלבא שבתעלומות לב גם כי
 אינה בהתגלות לבו כרשפי אש. ודבר זה קרוב מאד ונקל לכל
 אדם כו". וראה „לקוטי פירושים” שם ד"ה האהבה.
 (103) ושם: „עולם הבריאה .. הוא מדור נשמות הצדיקים עובדי
 ה' בדחילו ורחימו הנמשכות מן הבינה ודעת דגדולת א"ס ב"ה
 שאהבה זו נקרא רעותא דלבא .. ומרעותא דלבא נעשה לבוש
 לנשמה בעולם הבריאה כו". (104) בביאור ענין זה – ראה
 „לקוטי פירושים” לקמן ד"ה ב' בחי'. (105) ראה גם „לקוטי
 פירושים” לעיל ד"ה אהבה הכלולה (הא' והב'). (106) ויגש מד,
 סע"ב ואילך. (107) ח"ב קסו, ב ואילך. וראה בארוכה פרדס
 שער ח (שער מהות והנהגה) פכ"ו. (108) איוב יד, יא.

(100) ושם: „מי שדעתו יפה לדעת את ה' ולהתבונן בגדולתו ית'
 ולהוליד מבינתו יראה עילאה במוחו ואהבת ה' בחלל הימני
 שבלבו .. הרי כוונה זו על ד"מ כמו נשמת המדבר שהוא בעל
 שכל ובחירה ובדעת ידבר. ומי שדעתו קצרה .. רק שזוכר ומעורר
 את האהבה הטבעית המסותרת בלבו ומוציאה מהעלם והסתר
 הלב אל הגילוי במוח עכ"פ .. הרי כוונה זו עד"מ כמו נשמת החי
 שאינו בעל שכל ובחירה וכל מדותיו .. הן רק טבעיים אצלו ..
 וכך הן על ד"מ היראה והאהבה הטבעיות המסותרות בלב כל
 ישראל כו". (101) ושם: „בעולם הבריאה מאירות שם חכמתו
 ובינתו ודעתו של א"ס ב"ה שהן מקור המדות ואם ושרש להן ..
 ולכן הוא מדור נשמות הצדיקים עובדי ה' בדחילו ורחימו
 הנמשכות מן הבינה ודעת דגדולת א"ס ב"ה .. אך תורתן
 ועבודתן נכללות ממש .. ב"ס דבריאה ע"י דחילו ורחימו שכליים

ועפ"ז יובן מ"ש כאן שאהבה זו „גדולה ומעולה מדחילו ורחימו שכליים .. אהבת עולם“:

כשם שבארץ הגשמית יש ב' מיני צמיחה – (א) התבואות הנזרעות מדי שנה ועי"ז עולות וצומחות, (ב) הספיחין, שהם מה שלא נזרע עכשיו כלל, אלא צומח מאליו מן הזריעה שנזרעה בארץ מכבר, והם הנקראים „ספיחא דארעא דמקיימי ארעא“, שעיקר קיום הארץ הוא ע"י הספיחין – כן הוא בארץ העליונה („גינתא“), שיש בה ב' בחינות ומדרגות אלו: (א) המשכות שנמשכות בה בבחי' זריעה מחדש; (ב) בחינות שגדלות בה בבחי' ספיחין, דהיינו ממה שנזרע בה כבר אלא שהי' בהעלם („מגרמי' אזרע“), שאף שאינן התהוות והמשכה חדשה ממש, מ"מ יש בהן מעלה יתירה על ההמשכות הנזרעות מחדש, מאחר ששרשן גבוה יותר.

וזהו החילוק בין ב' המדרגות באהבה: אהבת עולם (הנולדת והנמשכת מההתבוננות) – היא כמשל הזריעה שזורעים עכשיו מחדש; משא"כ האהבה המסותרת כשיוצאה אל הגילוי – היא כמשל הספיחים שהארץ מוציאה מעצמה ממה שנזרע בה מכבר (בחי' „אור זרוע“ הנ"ל).

ולכן האהבה המסותרת היא „גדולה ומעולה מדחילו ורחימו שכליים .. אהבת עולם“, כי אף שאינה התהוות חדשה [שבזה יש מעלה לבחי' אהבת עולם, שהיא הוי' חדשה, שהנפש הבהמית נהפכת לטוב, וכמשל יתרון זריעת תבואה חדשה על הספיחים], מ"מ שרשה גבוה ונעלה יותר, שהרי היא נמשכת מבחי' „אור זרוע“ שהיא בחי' אהבה רבה („נהורא קדמאה“), בחי' אש שלמעלה, משא"כ אהבת עולם היא רק בחי' בירורי נוגה, בחי' אש של הדיוט¹²¹.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹²²)

ב' בחי' אהבות אלו הנ"ל הן כלולות מן בחי' אהבה רבה וגדולה ומעולה מרחילו ורחימו שכליים: אף שכבר נזכר בתחלת הפרק (בנוגע

אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש היך עביד תולדין, אלא כתיב¹⁰⁹ זרוע, זרוע איהו תדיר, ומיומא דאפסיק ההוא נהר גינתא לא עאל בי' ההוא גננא, וההוא אור דאיהו זרוע תדיר עביד איבין, ומיני' ומגרמי' אזרע כדקדמיתא כו"י:

„גינתא“ – היא בחי' ארץ העליונה, בחי' מלכות¹¹⁰ שהיא כנסת ישראל, וצמיחת אור האהבה ממנה היא ע"י בחי' „ונהר יוצא מעדן“¹¹¹, שהוא גילוי אור האהבה העליונה הנמשך מלמעלה ע"י התבוננות¹¹². וזהו „אור זרוע לצדיק“¹⁰⁹, „אור קדמאה דהוה נהר מסיפי עלמא עד סייפי עלמא דגניז קוב"ה לצדיקייא“¹¹³, שהוא בחי' אהבה רבה¹¹⁴, ואהבה זו זרועה בכאו"א מישראל.

והנה, בזמן ביהמ"ק הי' אור זה מאיר לישראל מגילוי השכינה בהיכל קדש הקדשים¹¹⁵. אך גם כאשר „ונהר יחרב ויבש גו“¹⁰⁸ („יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני“¹¹⁶) – אעפ"כ נשאר ממנה בנפש בחי' אהבה המסותרת, שהיא האהבה שיש בטבע בנפש.

וזהו מ"ש כאן שאהבה המסותרת (כשיוצאה אל הגילוי) היא „כלולה מן בחי' אהבה רבה“ – לפי שבשרשה (בבחי' „ישראל עלו במחשבה“¹²) היא אהבה רבה [אלא שאין זו בחי' אהבה רבה הנמשכת מלמעלה עתה (הנזכרת לעיל פמ"ג), אלא בחי' האור שכבר נזרע בנפש, כנ"ל]. ובחינה זו נקראת „נהר כבר“¹¹⁷, „נהר דנגיד ונפיק דפסיק מימוי ומבועוי ולא אנגיד כדבקמייתא“¹¹⁸, היינו שעם היות שעכשיו כלו בו המים, מ"מ ממה שכבר היו בו המים נשארה האהבה המסותרת.

וזהו מ"ש¹¹⁹ „הגידה לי שאהבה נפשי“: „נפשי“ הוא ניצוץ אלקות שבכאו"א, שיש בו בחי' אהבה לדבקה בו ית', אלא שהיא מסותרת ואינה בהתגלות. ועי"ז נאמר „הגידה לי“ – לשון המשכה (כמו „נהר דינור דנגיד ונפיק“¹²⁰), היינו בקשת כנסת ישראל שיומשך ויתגלה בה בחי' „שאהבה נפשי“ – האהבה המסותרת שיש בה מכבר, ע"ד „נהר כבר“.

קדמאה, הנמשך מבחי' רב חסד, והוא בחי' אהבה רבה שלמעלה מהשכל. (115) ראה תו"א תרומה ע, ט ואלך. (116) זח"א ו, ב. (117) יחזקאל א, א. (118) זהר שם (וראה רמ"ז שם). וראה גם ב"ר פט"ז, ג ובפי' מ"כ שם. אוה"ת נ"ך ח"א ע' תרלו. (119) שה"ש א, ז. (120) דניאל ז, יו"ד. (121) ראה, ליקוטי פירושים" לעיל פמ"ג ד"ה באהבה (הב). (122) אוה"ת נ"ך ח"א ע' שצ ואילך. מטות ע' אישכח. ביאוה"ז ח"ב ע' תתכא.

(109) תהלים צז, יא. (110) ונכלל בזה כל בחי' המשכת הקו וחוט, ממלכות דא"ס שהוא ראשית הקו, עד סיומו שהוא בחי' מלכות דאצילות (ועיין מק"מ לזח"ב לה, א בשם הרח"ו בפי' מאמר הזהר, בחד צדיק .. זרוע בגינתא כו"י, עיי"ש). (111) בראשית ב, יו"ד. (112) ראה תו"א וראא נו, ג. (113) ראה זהר ח"א לא, ב. מה, ב. ח"ג צג, א. (114) כי אור בכלל הוא בחי' חסד ואהבה, אלא שבזה גופא יש בחי' חסד עולם, שהוא בחי' אהבת עולם הנמשכת מן השכל, ויש בחי' „אור

ליקוטי אמרים

פרק מד

תרמג

אהבת עולם הנ"ל: פמ"ג.
שמים רבים לא יוכלו לכבות
וגו' ונהרות לא ישטפוה וגו':
ע"ד לשון הכתוב – שה"ש ת,
ז.

בשם אהבת עולם רק שאעפ"כ צריך לטרוח בשכלו
להשיג ולהגיע גם לבחי' אהבת עולם הנ"ל הבאה
מהתבונה ודעת בגדולת ה' כדי להגדיל מדורת אש
האהבה ברשפי אש ושללהבת עזה ולהב העולה
השמימה עד שמים רבים לא יוכלו לכבות וכו' ונהרות
לא ישטפוה וכו' כי יש יתרון ומעלה לבחי' אהבה

ויש בזה כמה טעמים: אם משום שזהו כירור רפ"ח
ניצוצין שנתלבשו בעולמות תחתונים דבי"ע, ואם
משום שההתבוננות שביחור"ת (המביאה לידי בחי'
אהבת עולם) היא בבחי' ראי' בנפש, משא"כ יחו"ע
הוא בבחי' שמיעה מרחוק¹²⁸.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹²⁹)

להגדיל מדורת אש האהבה ברשפי אש
ושלהבת עזה כו': ראה, "לקוטי פירושים" לעיל
פמ"ג ד"ה באהבה (הב').

שמים רבים לא יוכלו לכבות וכו': בתו"א ד"ה
מים רבים דפ' נח¹³⁰ ודפ' תולדות¹³¹ מפרש פסוק זה
על אהבה רבה דוקא, משא"כ המדות הנולדים
מהשכל (דלא כמו שמפרש כאן דקאי על אהבת
עולם הבאה מהתבונה ודעת). אבל בלקו"ת לג"פ
רד"ה לבאר הדברים ע"פ מים רבים¹³² משמע שהוא
אהבת עולם.

(כ"ק אדמו"ר⁴)

לכבות וכו' .. ישטפוה וכו': אולי צ"ל: וגו'.

(כ"ק אדמו"ר⁸⁶)

יש יתרון ומעלה לבחי' אהבה ברשפי אש .. על

תמיד למעלה כשלהבת העולה מאל"כ כמ"ש לעיל מיני' רשפי'
רשפי אש שלהבת י"ה, שהוא בחי' שלהבת הבאה מלמעלה כו"ו.
131) יט, ג ואילך (ושם): "אהבה שנולדה מהבינה ודעת נק' אהבת
עולם .. יש ב' מיני מדות. הא' המדות הנולדים מהשכל .. והב'
הם המדות שלמעלה מהשכל, ונק' אהבה רבה .. וזהו מים רבים
לא יוכלו לכבות את האהבה, והיינו להיות שאהבה זו היא בחי'
אה"ר ששרשה למעלה מהשכל וכו"ו). 132) נט, ב – נדפס
לאח"ז באוה"ת נח תרכ"א, א (ושם): "אהבת עולם היא בחינת גבוה
יותר* מאהבה רבה .. כי אהבה רבה היא בזו"נ בחי' ר"ה, אבל
אהבת עולם היא בחי' תרין רעין דלא מתפרשין דהיינו לעד
ולעולמי עולמים, וזהו נמשך מבחי' ר"ה .. ולכן כל בחי' מים רבים
לא יוכלו לכבות את האהבה זו".

(* וראה, ספר הערכים – חב"ד ח"א ע' תקנט, שב' הבחינות
זאהבת עולם (שלמטה מאה"ר ושלמעלה מאה"ר) מתייחסות זו לזו
ונקראות בשם אחד.

להאהבה ד, נפשי אויתיך") ש, היא אהבה הכלולה
מכל בחי' ומדרגות אהבה רבה ואהבת עולם¹²³ –
הרי שם ממשך, והיא שוה לכל נפש מישראל וירושה
לנו מאבותינו" (היינו בחי' עשי' – קודם הגילוי
בלב, ויצירה – כשנתגלתה), משא"כ כאן בא לומר
שאהבה רבה (שממנה כלולות אהבות אלו) היא, גדולה
ומעולה מדחילו ורחימו שכליים", היינו שמקומה
באצילות, למעלה מדו"ר שכליים שמקומם בבריאה¹²⁴.

(כ"ק אדמו"ר¹²⁵)

אשר האהבה נק' לעיל בשם אהבת עולם: קאי
אתיבות, דחילו ורחימו שכליים" (היינו שהאהבה
שבדו"ר שכליים, נקראת לעיל בשם אהבת עולם"),
ולא על "אהבה רבה כו"ו" (הנזכרת לפנ"ז).

(כ"ק אדמו"ר⁴)

רק שאעפ"כ צריך לטרוח בשכלו להשיג ולהגיע
גם לבחי' אהבת עולם כו': כמארז"ל¹²⁶, "אע"פ
שהאש יורדת מלמעלה מצוה להביא מן ההדיוט",
דהיינו בחי' אהבת עולם, שנקראת, "אש של
הדיוט"¹²¹ לפי שנלקחה מביטול העולמות הנקראים
בחי' הדיוט¹²⁷.

123) ואין לפרש שהכוונה בזה היא בלשון "אע"פ", כלומר
שאע"פ שיש באהבות אלו (לא רק המעלה דאהבת עולם, אלא גם)
המעלה דאהבה רבה, אעפ"כ "צריך לטרוח בשכלו להשיג ולהגיע
גם לבחי' אהבת עולם" – כי מלשונו לקמן, רק שאעפ"כ צריך
לטרוח כו"ו מוכח שבא לומר דבר חדש, ולא שכל המשך הענין
ה' לצורך זה. 124) עיינו לעיל פל"ט (ושם): "ועולם האצילות
.. הוא מדור לצדיקי' הגדולים שעבודתם היא למעלה מעלה אפי'
מבחי' דחילו ורחימו הנמשכות מן הבינה ודעת כו"ו).
125) מענה (כת"י"ק) – נדפס (בחלקו"ב, בשיעורים בספר התניא"
ע' 607 ובלקוטי ביאורים ע' רפ. 126) יומא כא, ב. וש"נ.
127) כמאמר (ראה זח"ג קמט, ב. לקו"ת ר"פ אחרי. ובכ"מ) "לאו
אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא", דקאי על העשרה
מאמרות המתלבשים בעולמות. 128) ראה אוה"ת ואתחנן ע'
סג. 129) אוה"ת חנוכה תתנא, ב. 130) ת, ג (ושם): "לא
יוכלו לכבות את האהבה שהוא בחי' האהבה המוסתרת שיש בכל
נפש מישראל בטבע מבחי' נפש האלקית שטבעה לעלות וליכלל

כח"ש לקמן: פ"ג. אשר יוכל
שאת: ע"ד לשון הכתוב –
מקץ מד, א. בר"מ פ' בא:
זח"ב מב, ב.

כרשפי אש ושלחבת עזה וכו' הבאה מהתבונה ודעת
בגדולת א"ס ב"ה על שתי בחי' אהבה הנ"ל כאשר
אינן כרשפי אש ושלחבת כו' כיתרון ומעלת הזהב
על הכסף וכו' כמ"ש לקמן וגם כי זה כל האדם
ותכליתו למען דעת את כבוד ה' ויקר תפארת גדולתו
איש איש כפי אשר יוכל שאת כמ"ש בר"מ פ' בא בנין
דישתמודעון ליה וכו' וכנודע:

הצמאון וכו' (כדלקמן פ"ג¹³⁸), ואזי יש גם בהן מעלה
זו.

ונקודת הדברים¹³⁹:

ישנם (בכללות) ב' אופני התבוננות: (א) התבוננות
בהפלאה¹⁴⁰ – מביאה (גילוי או הולדה) צמאון
ורשפי אש כו'¹⁴¹. (ב) התבוננות בקירוב – מביאה
לקירוב, אהבה כמים כו'.

וכן ישנן ב' תוצאות אפשריות מהתבוננות (איזו
שתהי' מהנ"ל): (א) הבאת אהבה (או יראה) שבעולם
(טבע, ירושה) – לידי גילוי. (ב) הולדת אהבה (או
יראה).

(כ"ק אדמו"ר¹⁴²)

ואפשר שזוהי הכוונה במ"ש לעיל „צריך לטרוח
בשכלו להשיג ולהגיע גם לבחי' אהבת עולם הנ"ל
הבאה מהתבונה ודעת בגדולת ה' כדי להגדיל מזורת
אש האהבה כרשפי אש כו'', היינו שע"י התבונה וכו'
תהי' בהאהבה רבה (היינו ב' בחי' אהבה הנ"ל) גם
המעלה דרשפי אש.

ואולי זוהי הכוונה גם בתו"א שם¹³⁰, שמבאר הענין
דרשפי אש בנוגע לאהבה רבה.

(כ"ק אדמו"ר¹⁴³)

ביקרא דמלכא כרשפי אש שלחבת עזה .. וזוהו באה לידי צמאון
כו''. (139) יעויין גם בהנסמן בהערה לקונטרס עה"ח ע' 18.
(140) ובמאמרי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע מוסיף בכ"ו (ראה
קונטרס עה"ח שם. סה"מ תרנ"ט ע' קלה ואילך. תר"ס ע' קלת.
תרס"ג ח"א ס"ע מח ואילך. ע' צד. תרס"ח ע' עד) שכן הוא גם
בהתבוננות בריחוק. (141) אלא שהפלאה זו צ"ל הפלאה
שבנוד, כי אם היא שלא בערך לגמרי – תוצאותי' ביטול. וכן
בנוגע לריחוק (ראה הערה הקודמת). (142) מענה (כתי"ק) –
נדפס (בחלקו) ב„שיעורים בספר התניא" ע' 609 הערה 16.

שתי בחי' אהבה הנ"ל כאשר אינן כרשפי אש:
כי אהבת הבן אל האב אינה כרשפי אש, כי „ברא
כרעא דאבוה"¹³³, היינו שהבן הוא דבר בפ"ע¹³⁴,
ובנוד"ד – ניצוץ האלקות שבנפש מעוטף ומלוכש
ברצונות אחרים, והחמימות מרצונות עוה"ז מקררת
אותו¹³⁵.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹³⁶)

שתי בחי' אהבה הנ"ל כאשר אינן כרשפי אש:
משמע שפעמים שגם ב' בחי' אהבה אלו (האהבה
ד„נפשי אויתיך" והאהבה „כברא דאשתדל כו'") הן
כרשפי אש. וי"ל שבחי' רשפי אש של ב' בחי' אהבה
אלו היא בבחי' גבורות דאבא (דלא כרשפי אש
דאהבת עולם שהיא בבחי' גבורות דאימא¹²¹).

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹³⁷)

וזהו מ"ש „כאשר אינן כרשפי אש", כי כאן מדבר
באהבות אלו דוקא באופן שאינן כרשפי אש (ולכן
יש באהבת עולם יתרון ומעלה עליהן); אבל אם
מביאן לידי גילוי ע"י התבוננות בגדולת אבינו כו'
(ע"ד האמור לעיל בענין אהבת עולם, ש„באה
מהתבונה ודעת בגדולת ה'") – הרי הן באופן שהן
כרשפי אש, כי יקר תפארת גדולת האב מעורר

(133) ראה עירובין ע, ריש ע"ב. פרש"י כתובות צב, א ד"ה כבעל.
תוס' יבמות ג, א ד"ה מקמי. יונת אלם רפ"ד. רפ"ב. ע"ח שער
כד (שער פרקי הצלם) פ"א בשם רז"ל. עמה"מ שער עולם הבריאה
פ"ז. של"ה קנד, א. „התמים" ח"ג ע' כז. ועוד. (134) ראה תו"א
משפטים עז, א. ועוד. (135) ראה גם לקו"ת מטות פג, ד.
(136) אוה"ת מטות ע' אשל. (137) המשך תער"ב פת"ח (ח"ד
ע' אקלו) הערה 142 – מהנשמט בהגהות להמשך. (138) ושם:
„יש עוד בחי' אהבה העולה על כולנה כמעלת הזהב על הכסף,
והיא אהבה כרשפי אש .. דהיינו שע"י התבוננות בגדולת א"ס
ב"ה .. תתלהט ותתלהב הנפש ליקר תפארי' גדולתו ולאסתכלי

קיצור (שני) לפרק מד

רעיא מהימנא כו', אבל אפס קצהו מאיר בכנסת ישראל, רק שהיא בבחי' הסתר. ולהוציאה אל הגילוי לא נפלאות היא כו', היינו להיות רגיל על לשונו וקולו כו' כי הוא אבינו ממש האמיתי, וכשירגיל כן תמיד ההרגל נעשה טבע. גם כי נדמה לו שהוא כח דמיוני לא יחוש, מאחר שהוא אמת לאמיתו מצ"ע, ותועלת יציאתה אל הגילוי הוא רק כדי להביאה לידי מעשה, שהוא עסק בתומ"צ שמקיים עי"ז כדי לעשות נח"ר כו'. ועי"ז אמרו, "מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה כו'", להיות גדפין לפרחא לעילא כו'.

נתבאר אשר יש עוד בחי' אהבה שישנה בכל נפשות ישראל, והיא ירושה לנו כו'. והוא ע"ד¹⁴³ מש"כ בזוהר ע"פ "נפשי אויתך בלילה כו'": "דרחים לי' לקוב"ה רחמותא דנפשא ורוחא כו'". ופי' נפשי, מפני שאתה ה' נפשי וחיי האמיתיים לכך אויתך כו', כאדם המתאוה לחיי נפשו כך אני מתאוה לך, להמשיך אוא"ס ב"ה בקרבי עי"י עסק התומ"צ בהקיצו משנתי בלילה, דאורייתא וקוב"ה כולא חד. ועוד יש אהבה גדולה מזו, והוא המבואר ברע"מ: "כברא דאשתדל בתר אבוי ואימי' דרחים לון יתיר מגרמי' כו'". ואף שמעלת אהבה רבה זו היא מדריגת

ליקוטי הגהות – מיוחס להצ"צ

ואף אם נרמה לו לכאורה שהוא כח דמיוני לא יחוש כו': עיין לעיל פי"ד¹⁴⁷.
אהבה מסותרת: עיין לעיל פי"ד¹⁴⁸. פי"ח-ט¹⁴⁹.
שב' בחי' אהבות אלו הנ"ל הן כלולות כו': עיין לקו"ת ד"ה ויהיו בני' במדבר¹⁵⁰: "אהבה הכלולה".

וז"ש נפשי אויתך: עיין תו"א ד"ה חייב אדם לבסומי השני (ד"ה וביאור הענין)¹⁴⁴.
כברא דאשתדל: עיין לקו"ת ביאור לד"ה לא הביט¹⁴⁵. ד"ה שחורה אני פ"ה¹⁴⁶.

פמ"ד בשם הרע"מ כברא דאשתדל בתר אבוי ואימי' דרחים לון יתיר מגרמי' ונפשי' ורוחי' כו'". (147) ושם: "אף שיודע בנפשו שלא יגיע למדרגה זו באמת לאמיתו כי אם בדמיונות אעפ"כ הוא יעשה את שלו כו'". (148) ושם: "אני רוצה לדבקה בו נפשי רוחי ונשמתי בהתלבשן בשלשה לבושי ית' שהם מעשה דבור ומחשבה בה' ותורתו ומצותיו מאהבה מסותרת שבלבי לה' כמו בלב כללו' ישראל שנקראו אוהבי שמך". (149) ושם: "אף מי שדעתו קצרה .. אעפ"כ קרוב אליו הדבר מאד לשמור ולעשות כל מצות התורה .. בדחילו ורחימו שהיא אהבה מסותרת שבלב כללות ישראל שהיא ירושה לנו מאבותינו" (פי"ח). "ולכן נקראת אהבה זו בנפש האלקית שרצונה וחפצה לדבק בה' חיי החיים ברוך הוא בשם אהבה מסותרת כי היא מסותרת ומכוסה בלבוש שק דקליפה בפושעי ישראל כו'" (פי"ט). (150) שלח מב, ג (עיי"ש שמציין לתניא כאן).

(143) בכת"י 3, 4: ע"פ (כ"כ אדמו"ר – הערה לקיצורים והערות ע' קמז). (144) מג"א צט, ב (ושם): "לאהבה את הוי' אלקיך כי הוא חייד .. היינו מה שהוא ית' ממכ"ע וסוכ"ע שע"ז מחי' ומהוה כ"ע .. אבל מהותו ועצמותו ית' אינו בגדר עלמין כלל אפילו להיות טובב וממלא לעלמין .. וא"כ מהותו ועצמותו ית' הוא למעלה גם מבחי' ומדריגה זו הנזכר כי הוא חייד, כי זהו רק היותו ממלא וסובב ומזה נמשך לאהבה כי הוא חייד, וכמ"ש נפשי אויתך, כמ"ש בתניא (פמ"ד)". (145) בלק עג, א (ושם): "ואהבת ב"פ אור זהו ב' בחי' רחימו והוא בחי' בן וכמ"ש בסש"ב פמ"ד בשם הרע"מ כברא כו' דרחים לון יתיר מגרמי' ונפשי' כו'". (146) שה"ש ו, ב (ושם): "אהבה זו דאש שחורה שמבחי' ישת חשך סתרו הוא כאהבת הבן אל האב, כבן שנמשך ממוח האב אשר בטבע אינו רוצה להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' ויכול למסור נפשו על ק"ה כו', וז"ש כבנין רחימין, והיינו ע"ד מ"ש בסש"ב